Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2981

Vragen van de leden **Bromet** en **Tseggai** (beiden PRO) aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over *de berichtgeving dat nog geen 10% over is van het koraal rond Bonaire* (ingezonden 4 augustus 2026).

Antwoord van Minister **Karremans** (Infrastructuur en Waterstaat), mede namens de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (ontvangen 8 september 2026).

Vraag 1
Bent u op de hoogte van de recente berichtgeving dat nog geen 10% over is van het koraal rond Bonaire?[1]

Antwoord 1
Ja

Vraag 2
Bent u van mening dat het koraal bij Bonaire een van de meest kwetsbare ecosystemen van Nederland betreft en dat we alles op alles moeten zetten om het koraal nog te redden?

Antwoord 2
De koraalsystemen van Bonaire behoren inderdaad tot de meest kwetsbare ecosystemen van Nederland. Het beleid van het kabinet is erop gericht om het koraal op Bonaire te beschermen en te herstellen waar mogelijk. Samenwerking met het Openbaar lichaam Bonaire is hierbij essentieel om de drukfactoren voor het koraal te verminderen. Met het Natuur- en Milieubeleidsplan Caribisch Nederland 2020–2030 (NMBP) neemt het kabinet gecoördineerd maatregelen die de natuur van Bonaire en specifiek het koraal beschermen. Dit wordt onder andere gedaan door projecten gericht op het aanpakken van loslopend vee. Zij vormen een dubbele drukfactor: door overbegrazing dragen zij bij aan erosie en sedimentatie, waardoor minder licht het koraal bereikt en de groei ervan wordt belemmerd. Daarnaast dragen de huidige aantallen bij aan een verhoogde nutriëntenbelasting van het water waardoor ook de gezondheid van de koraalriffen wordt aangetast. Er zullen

[1] «Koraal Bonaire dreigt te verdwijnen, nog geen 10 procent over», NOS, 3 augustus 2026.

ah-tk-20252026-2981
ISSN 0921 - 7398
's-Gravenhage 2026

ook maatregelen worden genomen ter vergroting van het volume gezuiverd afvalwater, wat bijdraagt aan een betere waterkwaliteit.

Vraag 3
Deelt het kabinet dat dit moet gebeuren door zo snel mogelijk de opwarming van de aarde te stoppen en daarnaast heel snel en veel restauratieprojecten voor het koraal op te zetten, zoals voorgesteld in het artikel? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3
Het kabinet onderschrijft dat de opwarming van het zeewater impact heeft op de staat van het koraal. In lijn met het regeerakkoord werkt het kabinet aan het halen van de klimaatdoelen en levert daarmee een bijdrage aan onder meer het tegengaan van verdere opwarming van het zeewater. Over de voortgang van het klimaatbeleid wordt uw Kamer op Prinsjesdag nader geïnformeerd. Tegelijkertijd zijn er belangrijke lokale drukfactoren voor het koraal, zoals de hoge nutriëntenlast en neerdalende slib door erosie, die verminderd moeten worden om koraalrestauratieprojecten kansrijk te maken.

Vraag 4
In hoeverre bent u bereid om naar aanleiding van dit bericht de Nationale Klimaatadaptatie Strategie (NAS) zo aan te passen dat er direct meer capaciteit en financiële middelen beschikbaar komen om Bonaire te helpen met klimaatadaptieve maatregelen om ondere andere het koraal te beschermen?

Antwoord 4
De benodigde maatregelen om het koraal rondom Bonaire te beschermen zullen genomen worden in het kader van het Natuur- en Milieubeleidsplan Caribisch Nederland (NMBP). De Minister van LVVN zal de Kamer eind dit jaar informeren over fase twee van het NMBP.

Vraag 5
Bent u van plan om in lijn met de uitspraak (Klimaatzaak Bonaire) in januari jl. te komen met een klimaatadapatieplan dat alle ecosystemen, sectoren, mensen en kwetsbare gemeenschappen in Nederland omvat, en dat uiterlijk in 2030 wordt geïmplementeerd en dan reeds sociale en economische klimaatimpact tegengaat? Kunt u een tijdlijn schetsen hiervoor?

Antwoord 5
Het kabinet zet de nodige stappen om uiterlijk in 2030 een nationaal klimaatadaptatieplan te hebben en te implementeren dat erop is gericht om Nederland, waaronder Bonaire, weerbaarder te maken tegen de gevolgen van klimaatverandering. Het streven is om dit jaar de Nationale Klimaatadaptatiestrategie 2026 (NAS'26) vast te stellen, die ook Caribisch Nederland omvat. Recent heeft de ontwerp-NAS'26 ter inzage gelegen. De zienswijzen op dit ontwerp worden nu verwerkt. Het streven van het kabinet is om tegelijk met of kort na vaststelling van de definitieve NAS'26 met een nationaal uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie te komen met daarin een overzicht van de rijkinspanningen in Caribisch Nederland de komende jaren.

Vraag 6
Bent u bekend met de kritische uitlatingen van het Bestuurscollege van Bonaire op het huidige Ontwerp-NAS '26, waarin wordt aangegeven dat het ontwerp onvoldoende aansluit op de lokale noden van het eiland en niet zorgt voor een gelijkwaardig beschermingsniveau? Hoe beoordeelt u deze kritische uitlatingen? Welke concrete aanpassingen gaat u in de definitieve versie van de NAS doorvoeren om tegemoet te komen aan de bezwaren van het Bestuurscollege?

Antwoord 6
Ik ben bekend met de zienswijze van het Bestuurscollege van het Openbaar Lichaam Bonaire op de ontwerp-NAS. Deze en andere zienswijzen worden nu verwerkt. In een reactienota zal worden ingegaan op de ontvangen zienswijzen. De reactienota zal tegelijkertijd met de definitieve NAS aan de Kamer worden verzonden. Dit gebeurt naar verwachting nog dit jaar.

Vraag 7
Bent u ermee bekend dat naast de kritische uitlatingen van het Bestuurscollege van Bonaire ook de zienswijze van een brede groep maatschappelijke organisaties, waaronder Vissersbond Piskabon, landbouworganisatie Kriabon, consumentenbond Tienda pa Konsumidó en milieu- en natuurorganisaties zoals Greenpeace Nederland waarschuwen dat de concept-NAS blijft steken op «verkenningen» en dat onvoldoende wordt voorkomen dat het verdwijnen van cultureel erfgoed en acute gezondheidsrisico's door extreme hitte wordt aangepakt? Welke concrete aanpassingen gaat u in de definitieve versie van de NAS doorvoeren om tegemoet te komen aan de roep om daadwerkelijke, gelijkwaardige structurele financiering en beschermingsnormen?

Antwoord 7
Ik ben bekend met deze zienswijze. Zie verder het antwoord op vraag 6.

Vraag 8
Herinnert u zich uw eerdere beantwoording van Kamervragen[2] waarin u stelde dat de toepassing van Europees Nederlandse veiligheidsnormen in Caribisch Nederland niet wenselijk is en dat het beleid per eiland wordt afgestemd op basis van een risico-inschatting en beleidsafstemming? Welke stappen gaat het kabinet zetten om te garanderen dat er equivalente systemen en normen komen voor Bonaire, zodat er gelijkwaardige bescherming tussen Europees en Caribisch Nederland kan worden gegarandeerd, zoals vereist door het vonnis in de Klimaatzaak Bonaire?

Antwoord 8
Het Klimaatplan Bonaire wordt opgesteld door het Openbaar Lichaam Bonaire met ondersteuning van het Rijk. Naar verwachting wordt dit plan in het najaar van 2026 aangeboden aan het kabinet. Het Rijk gaat het OLB ondersteunen bij het bepalen van doelen en het uitvoeren van maatregelen. De Kamer wordt over de voortgang geïnformeerd.

Vraag 9
Deelt u de mening dat het verankeren van een wettelijke grondslag voor waterveiligheidsnormen op de BES-eilanden noodzakelijk is om een gelijkwaardig beschermingsniveau te realiseren ten opzichte van Europees Nederland, en bent u bereid om deze wettelijke verankering toe te zeggen? Zo ja, kunt u een concreet tijdpad toezeggen voor deze wettelijke verankering Kunt u het tijdpad schetsen voor de volledige operationalisering van het Multi-Hazard Early Warning System op Bonaire, Saba en Sint Eustatius in 2027, zoals ook vereist is in het vonnis van de Klimaatzaak Bonaire?

Antwoord 9
Het kabinet onderschrijft het belang van borging van de bescherming tegen klimaatrisico's op de BES-eilanden. Of daarvoor een afzonderlijke wettelijke grondslag voor waterveiligheidsnormen nodig is, wordt betrokken bij de uitwerking van de klimaatadaptatieplannen. Op de uitkomsten daarvan wil het kabinet niet vooruitlopen.
Ten aanzien van het Multi-Hazard Early Warning System streeft het kabinet, samen met de openbare lichamen en betrokken organisaties, naar een verdere ontwikkeling van de waarschuwingsketen. Dat betreft niet alleen een technische ontwikkeling maar ook in de samenwerking binnen de veiligheidsketen. De Kamer wordt over de voortgang geïnformeerd.

Vraag 10
Kunt u motiveren in hoeverre het beginsel van «Comply or Explain» (pas toe of leg uit) is toegepast bij het opstellen van de NAS '26?

Antwoord 10
Caribisch Nederland is onderdeel van de NAS'26. Dit was nog niet het geval in de NAS uit 2016. Caribisch Nederland is daarmee een integraal onderdeel van de beleidsintensivering.

---

[2] Aanhangsel Handelingen II, vergaderjaar 2025–2026, nr. 2607.

Vanwege onder meer de specifieke klimaatdreigingen en geografische kenmerken van de BES-eilanden verschillen de adaptatieopgaven voor Caribisch Nederland wel van die voor Europees Nederland maar het doel is hetzelfde: een klimaatbestendig Nederland. Voor zowel het Europees als Caribisch deel van de NAS'26 is de afspraak dat elke bewindspersoon verantwoordelijk blijft voor de adaptatieopgave binnen het eigen domein, inclusief de financiering en uitvoering hiervan.

Vraag 11
In hoeverre worden de aanbevelingen uit de Klimaatplannen van Bonaire, Saba en Sint Eustatius concreet meegenomen bij het opstellen van de definitieve versie van de NAS '26?

Antwoord 11
Bij de totstandkoming van de definitieve NAS'26 en het bijbehorende uitvoeringsprogramma zullen ook de afzonderlijke klimaatplannen van Bonaire, Saba en Sint Eustatius worden meegenomen.

Vraag 12
Bent u bereid deze klimaatplannen, als deze zijn afgerond, voorafgaand aan het Wetgevingsoverleg (WGO) Water te delen met de Kamer?

Antwoord 12
Ja, deze zullen naar verwachting als bijlage op de «verzamelbrief water» met de Kamer worden gedeeld.

Vraag 13
Herinnert u zich de recente antwoorden over het Deltafonds[3] waarin gesteld wordt dat opties voor een meer structurele financieringssystematiek worden «verkend»? Wanneer komt het kabinet exact met definitief uitsluitsel over deze structurele borging? Welke specifieke instanties, ministeries (zoals Financiën en I&W) en lokale bestuursorganen worden concreet betrokken bij het vormgeven van dit structurele financiële kader?

Antwoord 13
Het tijdstip waarop het kabinet definitief uitsluitsel kan geven over de verkenning van de opties is nog niet precies bekend. Verkenning van de opties vraagt de nodige voorbereiding en afstemming tussen de betrokken Ministeries van BZK, Financiën en IenW. Mogelijk is ook externe advisering wenselijk. De Kamer wordt over de voortgang geïnformeerd.

Vraag 14
Kunt u deze vragen afzonderlijk van elkaar beantwoorden voor Prinsjesdag?

Antwoord 14
Ja

[3] Ibid.